

Utredning om bildande av Helgeåns vattenråd

2011-04-11

Sammanfattning

För att vattenmyndigheterna inom respektive vattendistrikt ska kunna ha möjlighet att uppnå god status på sina vattenförekomster, ska bland annat vattenråd skapas för varje huvudavrinningsområde. Målen ska nås genom att så många aktörer som möjligt inom avrinningsområdet aktivt deltar i vattenråden.

Målsättningen och syftet med denna utredning är att ta fram förslag på hur ett vattenråd till Helgeå bör utformas för att på bästa sätt verka för att målsättningen och arbetet med EGs ramdirektiv för vatten ska uppnås och effektiviseras.

Vattenråden är en frivillig sammanslutning av aktörer som gemensamt vill få ett helhetsperspektiv på förvaltningen av områdets vattenförekomster. Det är viktigt att förstå att vattenråden inte är några myndigheter utan istället ska fungera som ett fritt forum för alla tänkbara intressenter inom ett avrinningsområde. Vattenrådet är tänkt att få en samlande funktion för de befintliga, men även kommande organisationer, som ska arbeta med vattenfrågor inom avrinningsområdet till Helgeå. Tanken är att organisationerna ska utgöra en form av arbetsgrupper under vattenrådet, som då kommer då att fungera som en paraplyorganisation. Fristående arbetsgrupper tillsätts av vattenrådet vid behov och kan arbeta med allt från specifika frågor till övergripande lokala vattenråd, miljöövervakning, faktiska åtgärder m.m.

Styrelsen är vattenrådets verkställande och förvaltande organ. Denna ska förslagsvis bestå av nio ordinarie ledamöter med lika många ersättare. Fördelningen av platserna är tre poster för kommuner, tre poster för näringsliv och tre poster för ideella organisationer.

En så bred bakgrund (ålder, kön, kultur mm.) och så mångfacetterade intressen som möjligt ska eftersträvas i vattenrådet. Detta för att så många åsikter, synpunkter och kunskaper som möjligt ska kunna lyftas fram. Ju bredare förankring desto större möjlighet till hållbarhet. Via rådet behandlas frågor för kommunikation mellan myndigheter, aktörer och allmänhet.

Alla berörda intressenter inom avrinningsområdet ska ges samma möjlighet att delta i vattenrådet.

Vattenrådet ska årligen upprätta en handlingsplan som beskriver de åtgärder och aktiviteter som skall genomföras av vattenrådet. Denna handlingsplan skall revideras inför varje årsmöte. Handlingsplanen ska bestå av lokalt satta delmål som anknyter till de övergripande vattenkvalitetsmålen för respektive vattenmyndighet enligt vattendirektivet.

Vattenrådet ska informera, kommunicera, granska, bedöma, driva frågor om utveckling mm. på alla tänkbara sätt som kan gynna arbetet med att nå god status på vattenförekomsterna.

Vattenrådet ska initialt finansieras genom verksamhetsbidrag från vattenmyndigheten och medlemsavgifter. En deltidstjänst bör inrättas för att sköta det löpande arbetet. För arbetsgruppernas projekt kan olika bidrag sökas för utredningar och faktiska åtgärder sökas.

Den geografiska avgränsningen ska vara Helgeåns avrinningsområde samt närliggande kustområden inom Kristianstads kommun. Vattenrådets område blir då ca 4 844 km².

Viktiga faktorer för att vattenrådet ska bli aktivt är att hitta eldsjälarna till organisationen som kan engagera medlemmarna, få lokal förankring, fungera som ett ständigt samråd, aktivt driva frågor samt ha mätbara mål och delmål till verksamhetsplanen. För att lyckas krävs en tillit till vattenrådet. Detta uppnås bäst genom öppenhet och stor transparens i alla led gentemot medlemmar och allmänhet.

Så länge det sätts nya årliga handlingsplaner och att dessa ständigt följs upp, kommer det alltid att finnas problem och möjligheter för ett vattenråd att arbeta med i sina arbetsgrupper. Detta gäller speciellt för ett så stort och mångfacetterat avrinningsområde som Helgeå.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	4
1.1 BESTÄLLARE.....	4
1.2 UTFÖRARE.....	4
2. INLEDNING.....	5
2.1 BAKGRUND	5
2.2 MÅLSÄTTNING OCH SYFTE.....	6
3. VATTENRÅD	7
3.1 ORGANISATION	7
3.2 MÅLSÄTTNING OCH SYFTE.....	9
3.3 VERKSAMHET	9
3.4 MEDLEMMAR.....	11
3.5 EKONOMI	11
3.6 FRAMTIDA EKONOMI	12
3.7 GEOGRAFISK AVGRÄNSNING	14
3.8 FRAMTIDEN FÖR ETT VATTENRÅD	15
3.9 NYCKLAR FÖR ETT LYCKAT AKTIVT VATTENRÅD	15
4. REFERENSER.....	15

1. Administrativa uppgifter

1.1 Beställare

Beställarens namn: Kristianstads kommun - Kommittén för samordnad kontroll av Helgeå
Adress: 291 80 Kristianstad
Kontaktperson: Anna Tengelin Skoog
e-mail: anna.tengelin.skoog@kristianstad.se
Telefon: 044-13 51 48
Organisationsnummer: 556222 - 2223

1.2 Utförare

Utförarens namn: Naturvårdsingenjörerna AB
Adress: Gulastorp 7720
281 92 Hässleholm
Kontaktperson: Tuve Lundström och Tom Nielsen
Telefon: 0451-495 90
Fax:: 0451-495 95
Mobil: 0709-103913 och 0709-103972
e-mail: tuve.lundstrom@naturvard.nu och tom.nielsen@naturvard.nu
Organisationsnummer: 556560-8535

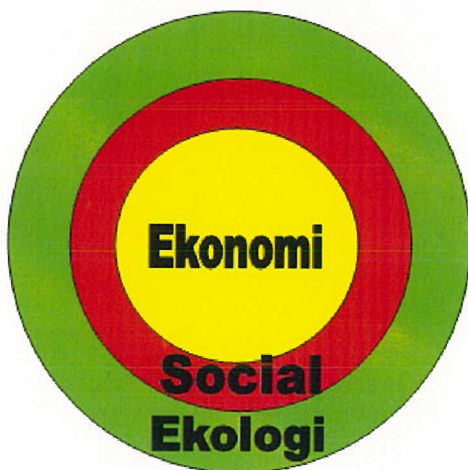
2. Inledning

2.1 Bakgrund

EGs ramdirektiv för vatten infördes år 2000 och Sverige har som medlem i EU i uppdrag att nå god ekologisk och kemisk status på våra vattendrag, sjöar, kustvatten och grundvatten till år 2015. Det är vattenmyndigheterna som har beslutat om miljökvalitetsnormerna för varje vattenförekomst. Normen visar på en kvalitet som en viss vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt, och i detta fall gäller att uppnå god status till 2015. God ekologisk och kemisk status innebär att vattnets växt- och djurliv, vattnets vägar och flöden, struktur på botten och stränder samt de fysikalisk-kemiska förhållandena i vattnet inte får uppvisa mer än små avvikelser från vad som betraktas som naturliga förhållanden (referenstillstånd) för en viss typ av vattenförekomst inom ett visst område. För att detta mål ska kunna uppnås övervakas, bedöms och kartläggs alla vattenförekomster som underlag för mål och åtgärdsplaner. Ett åtgärdsprogram ska upprättas för varje avrinningsområde. Åtgärdsprogrammen tas också fram enligt principen om att inget vattens status får försämrats. Det gäller därför inte bara att ta fram planer för förbättringar, utan även om att förebygga en försämring.

Inom Helgeå finns totalt 172 vattenförekomster varav 30 st. är sjöar, 83 st. rinnande vattendrag och 59 st. är grundvatten. Ett flertal av dessa vattenförekomster har ingen god ekologisk och/eller kemisk status idag. Därför måste åtgärder sättas in i avrinningsområdet till Helgeå för att kunna uppnå målsättningen med god status.

Helgeå tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt och för att vattenmyndigheterna inom respektive vattendistrikt ska kunna uppnå god status på sina vattenförekomster, ska bland annat vattenråd skapas för varje huvudavrinningsområde. Vattenråden är en frivillig sammanslutning av aktörer som gemensamt vill få ett helhetsperspektiv på förvaltningen av områdets vattenförekomster. Det är viktigt att förstå att vattenråden inte är några myndigheter utan ska istället fungera som ett fritt forum för alla tänkbara intressenter inom ett avrinningsområdet. Här kan de mötas för att tillsammans försöka finna de bästa åtgärderna, skötseln, kontrollen mm. utifrån sina egna perspektiv och åsikter, för att ett eller flera vatten ska uppnå god status.

Figur 1 som visar på de tre grundläggande faktorerna som ska samspela för att hållbarhet ska uppnås

För att kunna skapa hållbara system bör de byggas upp enligt principen med "triple bottom line", se figur 1 ovan. Grundläggande för allt är att hänsyn tas till de ekologiska faktorerna. På detta läggs sedan sociala faktorer som i sin tur överlagras av ekonomiska faktorer. Grunden för ett hållbart system bygger på ett balanserat samspel mellan alla de här skikten. Det är därför av mycket stor vikt

att så många olika intressenter som möjligt kan delta i vattenrådet. Ju större bredd desto större chans finns att tillsammans kunna verka för en hållbar förvaltning av vattenresurserna. Av denna anledning är det också viktigt att ständigt arbeta för och uppmuntra att exempelvis fler kvinnor än idag ska väljas in i ledande positioner, som i en styrelse.

Deltagande skapar intresse och ett engagemang för den gemensamma förvaltningen av vattenresurserna. Projekt, åtgärder mm. som vuxit fram lokalt har därför oftare bättre möjligheter att bli lyckade och mer långvariga än om de vuxit fram från en central statlig myndighet.

Det övergripande arbetet med vattenvården ska ske i sexåriga förvaltningscykler inom de olika vattendistriktet. Cyklerna inleds med undersökning av vattenförekomstens tillstånd, påverkan och referenstillstånd. Utifrån dessa resultat görs bedömningar som leder till att mål och normer kan tas fram. För att kunna uppnå mål och normer skapas sedan åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Efter detta kan faktiska åtgärder genomföras. Under hela cykeln pågår övervakning och kontroll av vattenförekomstens status. Efter sex år, vilket inträffar första gången 2015, görs bedömningen om målet med god vattenstatus uppnåtts. Fortsättning är sedan att bibehålla uppnådd god status eller att fortsätta med arbetet för att uppnå detta inom nästa sexårscykel.

2.2 Målsättning och syfte

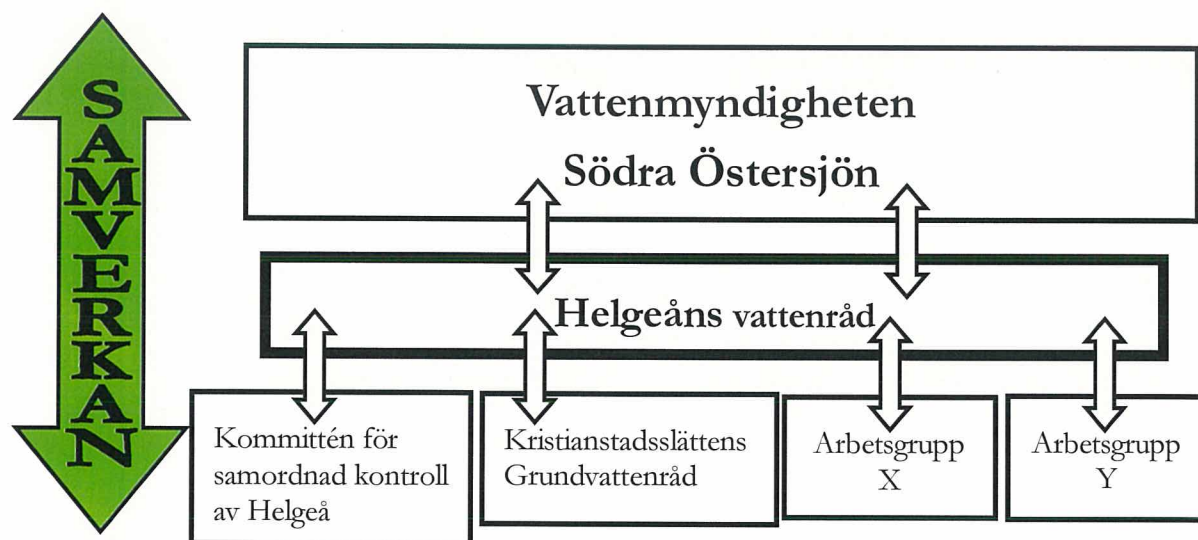
Målsättningen och syftet med denna utredning är att ta fram förslag på hur ett vattenråd till Helgeå bör utformas för att på bästa sätt verka för att målsättningen och arbetet med EGs ramdirektiv för vatten uppnås och effektiviseras. Inspiration hämtas från bland annat redan skapade vattenråd runt om i landet och från vattenmyndigheterna. Detta tillsammans med nytänkande ska leda till ett bra underlag för bildande av Helgeåns vattenråd.

3. Vattenråd

3.1 Organisation

Vattenrådet är en helt ny organisation under en helt ny myndighet, Vattenmyndigheten Södra Östersjön. Det är viktigt att tänka på att vattenråden är frivilliga organisationer och kan organiseras och styras på en rad olika sätt inom de olika avrinningsområdena. Inom Helgeåns avrinningsområde finns redan idag två organisationer som arbetar med vattenvårdsfrågor. Dessa är Kommittén för samordnad kontroll av Helgeå och Kristianstadsslättnens grundvattenråd. Recipientkontrollen, som utförs av Kommittén för samordnad kontroll av Helgeå, ska fortsätta att vara en egen organisation under själva vattenrådet. Detta eftersom att vattenrådet inte ska fungera som en myndighet utan som ett fritt forum för vattenfrågor och rådgivning inom Helgeåns avrinningsområde. Vidare ska grundvattenrådet för Kristianstadsslätten också fortsätta att arbeta på samma sätt som idag efter bildandet av Helgeåns vattenråd.

Vattenrådet är tänkt att få en samlande funktion för de befintliga, men även kommande organisationer, som ska arbeta med vattenfrågor inom avrinningsområdet till Helgeå (se figur 2). Tanken är att organisationerna ska utgöra en form av arbetsgrupper under vattenrådet. Vattenrådet kommer då att fungera som en paraplyorganisation. Beslut om bildande av arbetsgrupper tas inom vattenrådet. I varje arbetsgrupp måste minst en person från vattenrådets styrelse representeras. Kontakter med vattenmyndigheterna ska i så stor utsträckning som möjligt ske genom vattenråden för att få så god förankring och spridning som möjligt. Ett yttrande från vattenrådet kommer därför att väga tungt. Vattenrådet kan ses som en plats för samråd mellan myndighet och aktör/intressent. Vattenmyndigheten ska, förutom samverkan enligt vattendirektivet, ge vattenråden stöd och verktyg för att utföra sitt arbete.

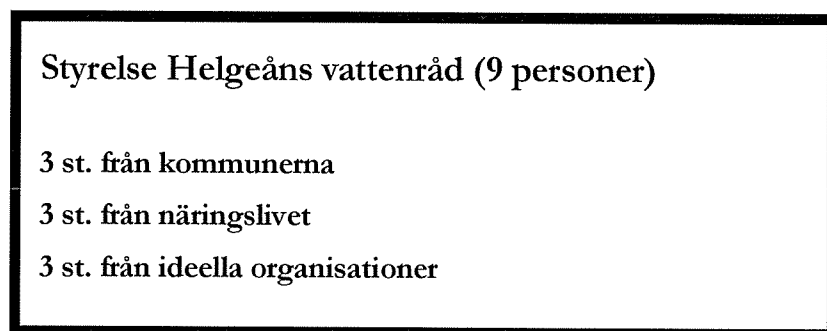

Figur 2 som visar på vattenrådets funktion som samlande enhet och forum för sina undergrupper. Vattenrådet är i sin tur en del av alla de andra vattenråd som finns samlade under Vattenmyndigheten Södra Östersjön.

Styrelsen är vattenrådets verkställande och förvaltande organ. Denna ska förslagsvis bestå av nio ordinarie ledamöter med lika många ersättare. Fördelningen av platserna är tre poster för kommuner, tre poster för näringsliv (exempelvis industrier, jordbruk, skogsbruk, vattenkraft mm.) och tre poster för ideella organisationer (exempelvis sportfiskeföreningar, naturvårdsorganisationer mm.) (se figur 3 på nästa sida). Det kommer därför att behövas sammanslagningar av både kommuner, branscher och

organisationer för att hitta sin representant. Här är det av yttersta vikt att försöka hitta eldsjälar och drivande personer för att rådet ska bli aktivt. Respektive organisation/sammanslagning utser sin representant som sedan kan väljas till ordinarie plats i styrelsen och med motsvarande suppleant till denna. Det ska alltid eftersträvas att styrelsen ska ha en för vattenrådet representativ fördelning av medlemmarnas intressen. Fördelningen kan därför behöva justeras med tiden beroende på hur medlemsfördelningen utvecklar sig. Det är dock av vikt att ideella organisationer ska utgöra 1/3 av styrelsen för att uppmuntra frivilligt engagemang inom vattenrådet och utgöra en friare struktur än i exempelvis traditionella vattenvårdsförbund.

Styrelsen har möjlighet att adjungera person efter behov, exempelvis representant från Länsstyrelsen.

Figur 3 som visar på förslag för styrelsens uppbyggnad

En så bred bakgrund och så mångfacetterade intressen som möjligt ska eftersträvas i vattenrådet. Detta för att så många åsikter, synpunkter och kunskaper som möjligt ska kunna lyftas fram. Ju bredare förankring desto större möjlighet till hållbarhet. Rådet bör ses som ett öppet forum genom vilket frågor behandlas för kommunikation med myndigheter, aktörer och allmänhet. Alla berörda intressenter inom avrinningsområdet ska ges samma möjlighet att delta i vattenrådet.

Vattenrådet tillsätter arbetsgrupper vid behov. Dessa kan beröra allt från specifika frågor till övergripande lokala vattenråd, miljöövervakning, faktiska åtgärder m.m. En viktig aspekt med arbetsgrupperna är att de ska främja lokalt engagemang genom att i första hand hantera lokala frågor. En arbetsgrupp består vanligen inte av mer 5-7 personer för att få effektivitet i arbetet. Det är dock upp till deltagarna att aktivt verka för att främja kommunikation med alla tänkbara berörda. Inom respektive arbetsgrupp ska minst en representant från styrelsen ingå. Dennes uppgift är bland annat att vara den naturliga kontakten mellan rådet och arbetsgruppen. Grupperna kommer att ha en egen ekonomi och söka sin finansiering främst genom olika bidrag och fonder. Arbetet i grupperna kan vara tidsbegränsat för en viss åtgärd eller löpande som exempelvis den samordnade kontrollen av Helgeå.

Det bör påpekas att projekt fortfarande kan drivas av andra organisationer, så som sportfiskeföreningar, eller av exempelvis enskilda kommuner, utan att en arbetsgrupp måste tillsättas för detta ändamål. Viktigt är dock att vattenrådet via myndigheterna ständigt informeras om all verksamhet, ny som gammal, som berör vattenkvaliteten inom avrinningsområdet.

Vattenrådets löpande arbete med rådgivning, kontakter, ekonomi, information mm. administreras lämpligen genom någon form av deltidstjänst i en av de mest aktiva kommunerna, exempelvis Kristianstad.

Rollerna och ansvaret kring vattenrådet måste vara tydliga för att främja kreativitet och minska risken för besvikelse. Varje arbetsgrupp har en egen eller flera uppgifter och ansvaret att följa och stå för dessa inför vattenrådet och i slutändan vattenmyndigheten. Vattenrådets uppgift här är att tillsätta arbetsgrupper efter de behov som framkommer genom rådets kommunikation med omvärlden.

Länsstyrelserna skall finnas med i processen som den egna myndigheten man är och ska precis som vattenmyndigheten ge vattenråden stöd och verktyg att arbeta med.

3.2 Målsättning och syfte

Huvudmålsättningen och syftet med vattenrådet är att samtliga vattenförekomster inom avrinningsområdet ska kunna uppnå nivån god status. Detta ska nås genom att så många aktörer som möjligt inom avrinningsområdet aktivt deltar i vattenrådet. I detta forum ska gemensamma planer och åtgärder för hållbarhet ständigt tas fram och revideras. Vidare ska rådet verka för en bred informationsspridning inom det egna avrinningsområdet. Det bör även finnas ett utbyte med andra vattenråd eller andra organisationer så som vattenvårdsförbund, speciellt de som finns inom det egna vattendistriktet, som för Helgeå innebär Södra Östersjön.

Vattenrådet ska skapa förutsättningar till bättre kommunikation mellan myndigheter och allmänheten.

3.3 Verksamhet

Vattenrådet ska årligen upprätta en handlingsplan som beskriver de åtgärder och aktiviteter som skall genomföras av vattenrådet. Denna handlingsplan skall revideras inför varje årsmöte. Handlingsplanen kan bestå av lokalt satta delmål som anknyter till de övergripande vattenkvalitetsmålen för respektive vattenmyndighet enligt vattendirektivet.

Vattenrådet ska årligen till vattenmyndigheterna presentera en årsrapport med beskrivning om årets verksamheter och ekonomi.

Vattenrådet ska aktivt verka för att både styrelse och medlemmar representeras av engagerade personer i vattenfrågor. Eftersom att en stor del av arbetet inom ett vattenråd bygger på frivillighet och engagemang är det en stor uppgift att se till att rätt representanter för exempelvis kommunerna väljs in i styrelsen och som medlemsrepresentanter.

Ett sätt att nå ut till allmänheten är att arrangera vattenrådsdagar. Här informeras om vad som händer inom avrinningsområdet och hur systemet inom vattendistriktet är uppbyggt mm. Det är viktigt med en transparens och öppenhet för att ett allmänt engagemang ska kunna skapas och sedan vidhållas. Detta i kombination med tydliga roller leder till den så viktiga tilliten från intressenter och allmänhet.

En annan viktig uppgift för rådet är att svara på remisser och yttranden i frågor som berör vatten inom Helgeåns avrinningsområde, som exempelvis bedömningen av miljökvalitetsnormer och mål. Utifrån den samlade bedömningen ska sedan realistiska åtgärdsprogram tas fram/revideras och diskuteras. Detta kan exempelvis gälla restaurering av vattendrag, biotopvård, anläggande av våtmarker, borttagning av vandringshinder för fisk, begränsning av utsläpp mm.

För att förbättra systemet ska vattenrådet aktivt driva och presentera förslag till myndigheter om exempel finansiering av vattenvård utifrån principen om att förorenaren ska betala. Ett sådant förslag finns presenterat under rubriken ekonomi (kapitel 3.5) i denna rapport.

Information till allmänheten ska ges via hemsida, broschyrer, tidningar, möten, mässor, fältvandringar, vattendragsvandringar, exkursioner och andra tänkbara kanaler/aktiviteter. Detta utförs både av själva vattenrådet och av de olika arbetsgrupperna, beroende på vilken aktivitet som avses. Speciellt olika former av lokala träffar med exempelvis vattendragsvandringar är viktiga för att framförallt skapa ett engagemang, förmedla kunskap och knyta kontakter. Att knyta kontakter är mycket viktigt, såväl mellan vattenråd till allmänhet och myndighet som mellan olika intressenter och aktörer. Exempel på tema vid en fältvandring kan vara optimal skötsel av diken för att minska negativ påverkan på biologisk mångfald.

Andra former av aktiviteter, som sprider information och som skapar ett aktivt deltagande, är exempelvis mötesformen "open space", studiecirklar, möten i fokusgrupper, seminarier, skolprojekt, studiebesök ex. reningsverk mm. Vattenrådet ska med hjälp av sina arbetsgrupper arrangera sådana aktiviteter.

Mötesformen för att lyfta upp frågor, skapa debatt, optimera samverkan mm. kan vara, som tidigare nämnt, av modellen "Open space". Detta är en mötesform där deltagarna fritt väljer vilka frågor de vill diskutera och förflyttar sig sedan mellan olika diskussionsgrupper som verkar intressanta. På detta sätt skapas vanligen mycket större kreativitet och engagemang än vid traditionella möten. Samtidigt förbättras varje deltagares möjlighet att göra sin röst hörd. Metoden ska främst användas vid större medlemsmöten där alla tillsammans ska ta fram frågor och lösningar för vattenrådet att arbeta med centralt och i arbetsgrupperna.

Mötena som arrangeras av Vattenrådet ska få lov att ta den tid som behövs, dock inom rimliga ramar. Detta för att främja kreativiteten genom att aktivera så många deltagare som möjligt.

Ett annat sätt att arbeta för att få fram idéer, kunskaper och åsikter är att bearbeta frågor i olika fokusgrupper som tillsätts för övergripande eller enskilda frågor.

För att skapa intresse och sprida information om vattenrådets arbete kan ett årligt symboliskt miljöpris inom avrinningsområdet stiftas. Detta miljöpris tilldelas sedan en drivande person som aktivt verkat för att främja vattenvårdsarbetet inom Helgeåns avrinningsområde.

Vattenrådet ska både anordna och delta aktivt i samrådsmöten som berör vattenfrågor inom avrinningsområdet.

3.3.1 Handlingsplan

Årsmöte hålls enligt stadgarna för vattenrådet (se bilaga med stadgar till detta dokument). Styrelsemöten hålls vid behov, medan medlemsmöten ska hållas minst två gånger per år där aktuella frågor och aktiviteter behandlas.

Arbetsgrupperna håller sina egna möten och rapporterar regelbundet till vattenrådet om deras verksamheter.

En av vattenrådets viktigaste funktioner är att fånga upp intressen och idéer på det lokala planet, förankra förslag och sprida information som berör vattenvårdsarbetet. Ett så kallat underifrånperspektiv. Frågorna kan vara både generella och övergripande till små och specifika. Det är viktigt att vattenrådet är beredd på att behandla och diskutera vattenfrågor av vitt skilda ursprung och karaktär. Lokal samverkan är grunden för ett väl fungerande vattenråd.

Till Länsstyrelserna ska vattenrådet bistå med information om hur samrådsprocessen fungerar och hur förankringen kring vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet utvecklar sig.

Miljöövervakningen, som utförs av Kommittén för samordnad kontroll av Helgeå, ska ses över och diskuteras inom vattenrådet. Syftet är att förbättra övervakningen och anpassa den till vattendirektivets krav.

3.4 Medlemmar

Under detta stycke listas en del av de tänkbara medlemmarna till ett vattenråd. Det bör understrykas att rådet vill få med så många medlemmar som möjligt från så många olika områden som möjligt. Därför kommer förhoppningsvis listan att utökas i takt med att vattenrådet tar sin form och utvecklas med tiden.

- Samtliga kommuner inom avrinningsområdet dvs. Värnamo, Ljungby, Alvesta, Älmhult, Östra Göinge, Osby, Hässleholm, Kristianstad och Hörby ska involveras både som medlemmar och med poster i styrelsen. Såväl förvaltningar som nämnder kan tänkas bli representerade.
- Länsstyrelserna i Jönköping, Kronoberg och Skåne län.
- Allmänheten
- Representanter från de åtta industrianläggningarna med egna utsläpp till Helge å. Även industrier som inte har direkta utsläpp till Helgeå kan tänkas bli medlemmar.
- Representanter från de nio elkraftverken (ev. räcker det med en per bolag) som finns i vattendraget på sträckan Möckeln till Hammarsjön.
- Det nationella förbundet Sportfiskarna
- Representanter för de största ägarna till jordbruksmark.
- Intresseorganisationer för lantbruket, exempelvis LRF
- Representanter för de största ägarna till skogsmark.
- Intresseorganisationer för skogsbruk, exempelvis Södra Skog och Skogsstyrelsen
- Dikningsföretag
- Trafikverket
- Kristianstad högskola
- Kristianstads vattenrike
- Utöver detta bör även fiskevårdsföreningar, fiskevårdsområde, sportfiskeföreningar, naturskyddsföreningar, hembygdsföreningar, båtklubbar och andra organisationer med intressen i Helgeå representeras i ett vattenråd.

3.5 Ekonomi

Förslag till medlemsavgiften är 100 kr för samtliga medlemmar. En medlem innebär en rösträtt vid omröstning på årsmöte och övriga möten som vattenrådet håller i.

En deltidstjänst, inom förslagsvis Kristianstads kommun, bör inrättas för att sköta det löpande arbetet med vattenrådet, som att vidbehålla kontakter, delegera, svara på frågor, kalla till möten, sköta ekonomin mm. Tjänsten finansieras främst av vattenmyndigheten i form av verksamhetsbidrag, men också av de inbetalda medlemsavgifterna.

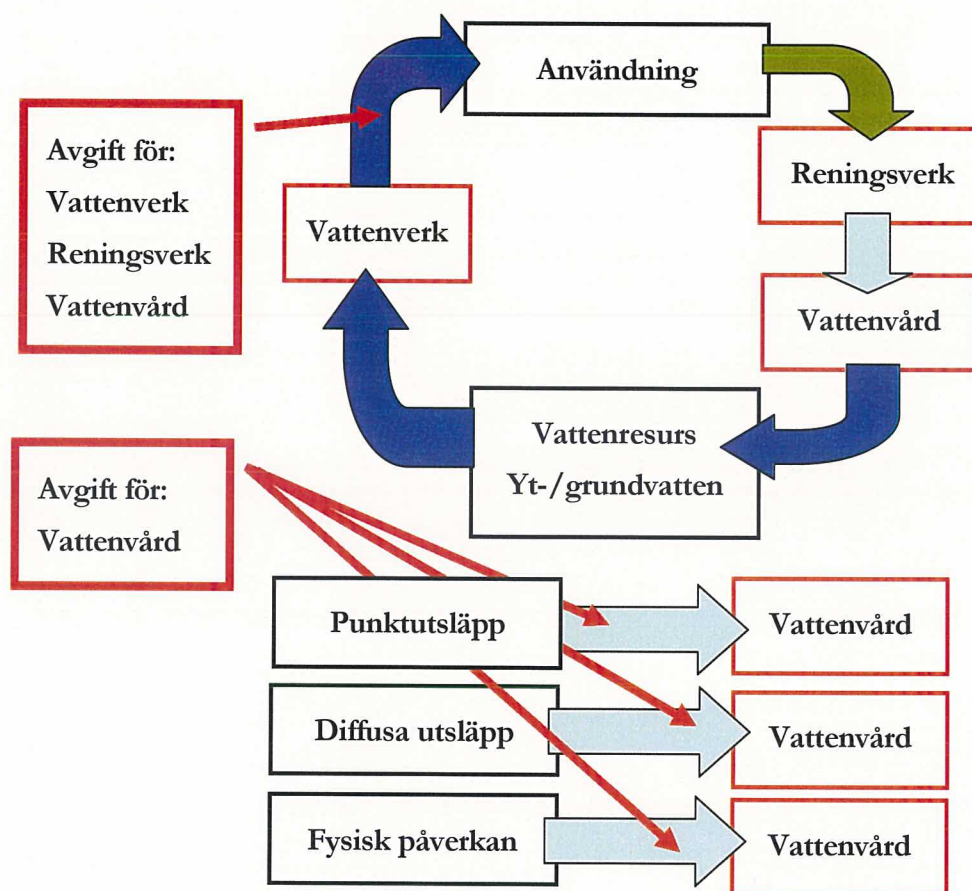
Från vattenmyndigheten betalas start- och årliga verksamhetsbidrag ut till vattenråden.

För arbetsgruppernas projekt kan bl.a. LOVA-bidrag, EU-projektet MOMENT, LEADER, LBU-program för utredningar och faktiska åtgärder sökas.

Andra källor för verksamheterna kan vara att bilda fonder för specifika vattenvårdande åtgärder, eller andra insatser som främjar arbetet med att god ekologisk och kemisk status uppnås.

3.6 Framtida ekonomi

I uppdragsbeskrivningen efterfrågas hur en framtida finansiering enligt PPP (förorenaren betalar) kan tänka utformas. Detta styrs av centrala beslut i vattenmyndigheterna och vattenrådet kan endast vara förslagsställande i dessa frågor. Ett tänkbart förslag om framtida källa till vattenrådets och arbetsgruppernas finansiering är att ta ut avgifter från samtliga markägare och andra som på något sätt bidrar till utsläpp eller missgynnar vattenförekomsternas möjlighet att nå god biologisk och kemisk status, se figur 4. På detta sätt tvingas förorenarna betala för sin verksamhet. Avgiften går till vattenvård, vilket kan vara allt från direkta åtgärder till övervakning, drift av vattenråd mm.

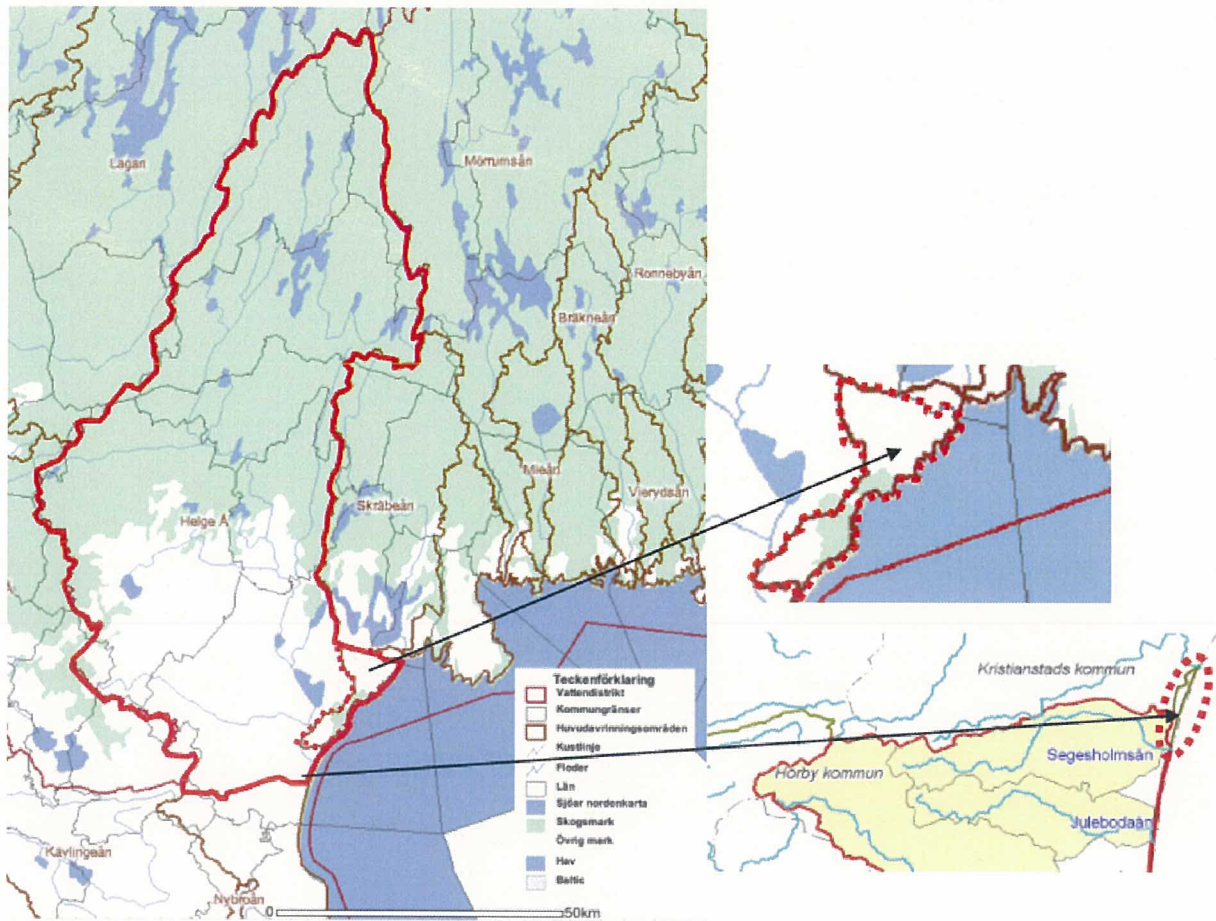
Figur 4 som visar på en nytt tänkbart system för kommunal VA, punktutsläpp, diffusa utsläpp och fysisk påverkan. Tanken är att alla som påverkar vattenkvaliteten negativt ska betala en avgift för vattenvårdande åtgärder. De röda ramarna symboliserar de avgiftsbelagda delarna.

För att ett sådant system ska kunna bli legitimt och gällande över hela landet krävs en lagändring. Detta är ett förslag som ett vattenråd skulle kunna ta fram och kommunicera med myndigheter. Idag betalar redan exempelvis ägare till enskilda punktutsläpp en avgift som finansierar kontrollen av Helgeå. Vidare betalar alla som har ett utsläpp kopplat till ett kommunalt reningsverk en VA-taxa som bl.a. ska täcka reningsverkens driftskostnad. Taxan skulle kunna höjas för att även få in medel för fler vattenvårdande åtgärder än enbart i reningsverken. För diffusa utsläpp, från exempelvis skogs- och jordbruksmark, bör en avgift räknas fram enligt schablonvärden för dessa markers avrinning av

exempelvis kväve och fosfor för regionen. Utifrån den bestämda marktypen kan sedan en årlig schablonavgift per hektar betalas. Ägare till vattenkraft bör också betala in en årlig avgift vars storlek t.ex. beror på hur mycket el som produceras per år. Denna "markavvattningsavgift", för alla inom avrinningsområdet, ska kunna sänkas om markägaren vidtar egna åtgärder för vattenvården.

3.7 Geografisk avgränsning

Hela Helgeåns avrinningsområde ska ingå i vattenrådet. Detta är ett område på ca 4 750 km² och omfattar Skånes, Kronobergs och Jönköpings län med totalt nio kommuner. Angränsande vattenråd utmed kusten till Helgeåns avrinningsområde är Österlens vattenråd i söder och Skräbeåns vattenråd i norr. Det kustnära havsområdet i öster tillhör Vattenvårdsförbundet västra Hanöbukten.

Utöver inlandsvatten bör Helgeåns vattenråd även omfattas av de närliggande kustområdena utanför avrinningsområdet enligt karta 1. Dessa områden är idag inte knutna till något vattenråd.

Området norr om Segesholmsån i söder består mest av sanddyner utmed kusten och är på ca 2,1 km². Detta område ingår redan idag i Grundvattenrådet till Kristianstadsslätten (som ska vara en arbetsgrupp till vattenrådet) och ligger i Kristianstads kommun.

Området norr om Segesholmsån i söder består mest av sanddyner utmed kusten och är på ca 2,1 km². Detta område ingår redan idag i Grundvattenrådet till Kristianstadsslätten (som ska vara en arbetsgrupp till vattenrådet) och ligger i Kristianstads kommun.

Kustområdet inom Kristianstads kommun, söder om Skräbeåns avrinningsområde i norr, tillfaller förslagsvis också Helgeåns vattenråd. Detta område är på ca 100,8 km². Den mindre delen av detta område (ca 8,5 km²), som finns i Bromölla kommun, bör dock tillfalla Skräbeåns vattenråd. Totalt blir det därmed ca 92,3 km² som tillfaller Helgeåns vattenråd från detta kustområde.

Med de här båda tillagda kustområdena kommer hela Helgeåns vattenråd att omfattas av ca 4 844 km² avrinningsområden.

3.8 Framtiden för ett vattenråd

Ett vattenråd är tänkt att fortsätta verka inom kommande förvaltningscykler dvs. till både 2021 och 2027 osv. Detta gäller utifrån förutsättningen att vattenmyndigheterna också kommer att fortsätta med sin verksamhet enligt planerna idag.

Så länge det sätts nya årliga handlingsplaner (gentemot de generella målen) och att dessa ständigt följs upp, kommer det alltid att finnas problem och möjligheter för ett vattenråd att arbeta med i sina arbetsgrupper. Detta gäller speciellt för ett så stort och mångfacetterat avrinningsområde som Helgeå.

3.9 Nycklar för ett lyckat aktivt vattenråd

- Hitta **eldsjälar** till organisationen
- Skapa en **samverkan** genom **engagemang**
- Få så stor **bredd** som möjligt – ”alla ska vara med”
- Skapa **tillit** genom **öppenhet** och stor **transparens** i alla led
- Verka för **medbestämmande**
- Skapa förutsättningar för **lokal förankring**
- Skapa årlig **verksamhetsplan** med uppföljning. Detta ger ständig aktivitet i själva vattenrådet och arbetsgrupperna.
- Tydliga **mätbara mål och delmål** för såväl råd som arbetsgrupp.
- **Ett väl fungerande aktivt vattenråd kommer alltid att ha problem och lösningar att arbeta med**

4. Referenser

Ekologgruppen, *Förslag till bildande av Österlens vattenråd*, 2009

Rönnesåns vattenråd, www.ronnea.com

Ringsjöns vattenråd, www.ringsjon.se

Skräbeåns vattenråd, www.skrabeansvattenrad.se

Vattenmyndigheterna, *teori och praktik - Vattenråd - Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt*, 2007

Vattenmyndigheterna, *Åtgärdsförslag för Skåns huvudavrinningsområden, kustområden och kustvatten*, 2009

Vattenmyndigheterna, www.vattenmyndigheterna.se

Vattenkartan, <http://www.gis.lst.se/vattenkartan/>

Österlens vattenråd, www.osterlensvrf.se